

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 2 Νοεμβρίου 2016, με την ακόλουθη σύνθεση : Σωτηρία Ντούνη, Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος, Μαρία Βλαχάκη και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Ασημίνα Σαντοριναίου, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Γεωργία Τζομάκα, Δέσποινα Τζούμα (εισηγήτρια), Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Αργυρώ Μαυρομάτη και Κωνσταντίνος Κρέπης, Σύμβουλοι. Επίσης μετείχαν οι Σύμβουλοι Δημήτριος Τσακανίκας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή και Ειρήνη Κατσικέρη, ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Κωνσταντίνος Τόλης Αντεπίτροπος Επικρατείας, κωλυομένου του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Μιχαήλ Ζυμή.

Για να δικάσει την από 4.11.2013 (Α.Β.Δ. 323/14.11.2013) αίτηση των:

1) του ..., κατοίκου (οδός ...), 2) του ..., κατοίκου ... (οδός) και 3) του ..., κατοίκου ... (οδός ...), οι οποίοι παραστάθηκαν μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου τους Κωνσταντίνου Ψαρρού (Α.Μ./Δ.Σ.Α 21045),

κ α τ ά: α) του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπείται από τον Υπουργό Οικονομικών, που παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη και β) του Νομικού

Προσώπου Δημοσίου Δικαίου (Ο.Τ.Α.) με την επωνυμία «Δήμος ...», που εδρεύει στη (οδός ...) και εκπροσωπείται νόμιμα, το οποίο δεν παραστάθηκε.

Με την αίτηση αυτή επιδιώκεται η αναίρεση της 2507/2013 απόφασης του VII Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο των αναιρεσειόντων, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αίτησης. Και

Τον Αντεπίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε την από 2.11.2016 έγγραφη γνώμη του και πρότεινε την απόρριψη της αίτησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντα τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τον Αντιπρόεδρο Κωνσταντίνο Κωστόπουλο και τη Σύμβουλο Ασημίνα Σαντοριναίου, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981). Για τη νόμιμη συγκρότηση της Ελάσσονος Ολομέλειας, στη διάσκεψη μετείχαν επίσης οι Σύμβουλοι Δημήτριος Τσακανίκας, Ασημίνα Σακελλαρίου και Ευαγγελία Σεραφή (αναπληρωματικά μέλη).

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο**Αποφάσισε τα εξής:**

1. Η υπό κρίση αίτηση, για την οποία καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. το με α/α .../11.11.2013, Σειράς Η, διπλότυπο εισπραξης τύπου Α της Δ.Ο.Υ. ...) έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και νομότυπα. Επομένως, είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς τη βασιμότητα των προβαλλόμενων με αυτή λόγων αναίρεσης.

2. Με την αναιρεσιβαλλόμενη 2507/2013 απόφαση του VII Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η οποία εκδόθηκε μετά την 727/2011 προδικαστική απόφαση του ίδιου Τμήματος, έγινε εν μέρει δεκτή η έφεση και οι πρόσθετοι λόγοι των ήδη αναιρεσιδόντων, Δημάρχου, Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών και Ειδικής Ταμεία του Δήμου, αντίστοιχα, κατά της 474/30.11.2006 πράξης του Β' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία καταλογίστηκε σε βάρος τους αλληλεγγύως με τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου και υπέρ του Δήμου ... το συνολικό ποσό των 833.502,96 ευρώ, το οποίο φέρεται ότι αντιστοιχεί σε έλλειμμα που διαπιστώθηκε στη διαχείριση του Δήμου κατά το οικονομικό έτος 2000, μεταρρυθμίστηκε η ως άνω καταλογιστική πράξη του Β' Κλιμακίου και περιορίστηκε το καταλογισθέν, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, σε βάρος τους ποσό σε 98.548,52 ευρώ. Ειδικότερα το περιορισθέν κατά τα ανωτέρω ποσό του καταλογισμού αναλύεται ως εξής: α) ποσό 94.487,89 ευρώ αφορά στην αξία σε χρήμα των ειδών ένδυσης, υπόδησης, γάλακτος και σαπουνιού, που φέρεται ότι παρανόμως καταβλήθηκε αντί των ειδών αυτών σε τακτικούς υπαλλήλους και εργαζομένους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου ή ορισμένου χρόνου στον Δήμο ..., β)

ποσό 1.272,63 ευρώ που φέρεται ότι μη νομίμως καταβλήθηκε για τη δημοσίευση σε τοπικές εφημερίδες ευχών του Δημάρχου, του Δημοτικού Συμβουλίου και των εργαζομένων του Δήμου, λόγω των εορτών των Χριστουγέννων 1999, Πρωτοχρονιάς 2000, Πάσχα 2000 και Χριστουγέννων 2000, καθώς και για την αγορά φακέλων και καρτών Αντιδημάρχων, γ) ποσό 880,41 ευρώ που φέρεται ότι καταβλήθηκε παρανόμως ως αποζημίωση σε επτά (7) μέλη και στον γραμματέα της Επιτροπής αξιολόγησης και εισήγησης για την ανάθεση του έργου «...», δ) ποσό 1.511,41 ευρώ αφορά σε τέλη κινητής τηλεφωνίας, που φέρεται ότι πληρώθηκαν μη νόμιμα και ε) ποσό 396,18 ευρώ, που φέρεται ότι μη νομίμως καταβλήθηκε στη δικηγόρο Μαρία Ασημακοπούλου ως αμοιβή για την παράσταση ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου ... και την κατάθεση υπομνημάτων σε δύο αιτήσεις ακυρώσεως κατά του Δήμου.

3. Με την κρινόμενη αίτηση, όπως αναπτύσσεται με το από 7.11.2016 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, οι αναιρεσείοντες, οι οποίοι τελούν σε σχέση ομοδικίας (βλ. άρθρο 12 του π.δ/τος 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων», Α' 304), επιδιώκουν την αναίρεση της εκδοθείσας επί της από 22.2.2008 κοινής έφεσης αυτών 2507/2013 απόφασης του VII Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τους ακόλουθους λόγους: α) κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή των νομιμοποιητικών διατάξεων των άρθρων 26 του ν. 3274/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006 και με πλημμελή αιτιολογία κρίθηκε ότι οι ένδικες δαπάνες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους, β) κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 37 παρ. 1 του ν.3801/2009 και με ανεπαρκή αιτιολογία

απορρίφθηκε το αίτημα αυτών για απαλλαγή τους από τον καταλογισμό λόγω συγγνωστής πλάνης και, επικουρικά, για μείωση του ποσού του καταλογισμού στο 1/10 του καταλογισθέντος ποσού, γ) κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας το δικάσαν δικαστήριο δεν απάντησε στον νομίμως προβληθέντα με το δικόγραφο πρόσθετων λόγων έφεσης ουσιώδη ισχυρισμό των αναιρεσειόντων περί αδικαιολόγητου πλουτισμού του Δήμου ... σε βάρος της περιουσίας τους. Επίσης, με το από 7.11.2016 υπόμνημα οι αναιρεσειόντες προβάλλουν ότι ο καταλογισμός σε βάρος τους του περιορισθέντος με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ποσού ύψους 98.548,52 ευρώ αντίκειται στη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος).

4. Στο άρθρο 26 του ν. 3274/2004 «Οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού» (Α' 195) ορίζεται ότι: «1. Θεωρούνται νόμιμες οι δαπάνες που πληρώθηκαν μέχρι 31^η Δεκεμβρίου 2003 από νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, δήμους και κοινότητες, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αυτών, καθώς και συνδέσμους πρωτοβαθμίων Ο.Τ.Α., σε βάρος των προϋπολογισμών τους, εφόσον αυτές: α) προβλέπονται από τις οικείες διατάξεις ή συνάδουν προδήλως με την αποστολή και τις αρμοδιότητες των παραπάνω φορέων, β) έχουν εγκριθεί και βεβαιωθεί από τα αρμόδια όργανα, γ) διενεργήθηκαν για σκοπό που έχει επιτελεσθεί και δ) δεν έχουν ακυρωθεί σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. 2. Καταλογισμοί που έχουν γίνει εις βάρος αιρετών οργάνων ή υπαλλήλων των ανωτέρω φορέων ... για δαπάνες της προηγούμενης παραγράφου αίρονται, τυχόν δε βεβαιωθέντα ποσά από την ίδια αιτία διαγράφονται. 3. Στις ρυθμίσεις των προηγούμενων παραγράφων δεν υπάγονται δαπάνες, οι οποίες έχουν κριθεί

παράνομες με τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις ...». Περαιτέρω, στο άρθρο 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006 «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης» (Α' 57) ορίζεται ότι: «Η αληθής έννοια της παρ. 1 του άρθρου 26 του ν. 3274/2004 (ΦΕΚ 195 Α') είναι ότι θεωρούνται νόμιμες οι δαπάνες που πληρώθηκαν μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2003 από Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, Δήμους και Κοινότητες, ν.π.δ.δ. αυτών, καθώς και συνδέσμους πρωτοβαθμίων Ο.Τ.Α., σε βάρος των προϋπολογισμών τους, εφόσον: α) το είδος της δαπάνης προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις ή συνάδει με τις αρμοδιότητες και την εν γένει κοινωνική αποστολή των παραπάνω φορέων, όπως απορρέουν από την κείμενη νομοθεσία, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε πλημμέλεια ή παράλειψη κατά τη σχετική διαδικασία, από την οποία και δημιουργήθηκε για τους παραπάνω φορείς υποχρέωση εξόφλησης της οικείας δαπάνης, β) έχουν εγκριθεί και βεβαιωθεί από τα αρμόδια όργανα, γ) αποδεικνύεται με κάθε πρόσφορο μέσο ότι ο σκοπός για τον οποίο διενεργήθηκαν έχει εκπληρωθεί και δ) δεν έχουν ακυρωθεί σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία». Με τις ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 26 του ν. 3274/2004, όπως γνησίως ερμηνεύθηκαν με εκείνες του άρθρου 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006, ο νομοθέτης, ενεργώντας στο πλαίσιο της κατά το Σύνταγμα αρμοδιότητάς του για τη ρύθμιση των εννόμων σχέσεων και καταστάσεων και μάλιστα με αναδρομική δύναμη, εφόσον τούτο δεν προσκρούει σε ρητές απαγορευτικές διατάξεις του Συντάγματος, νομιμοποίησε αναδρομικά δαπάνες οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), δηλαδή πληρωμές που αποδεδειγμένα πραγματοποιήθηκαν, βάσει των αντίστοιχων τίτλων, σε βάρος

του προϋπολογισμού τους μέχρι 31.12.2003 για εξόφληση σχετικών υποχρεώσεών τους, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι προεκτιθέμενες προϋποθέσεις. Ειδικότερα, η πρώτη κατά σειρά εκ των τασσόμενων ως άνω προϋποθέσεων συντρέχει όχι μόνο όταν το είδος της δαπάνης που διενεργήθηκε προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις, αλλά και όταν συνάδει με τις αρμοδιότητες και την ευρύτερη κοινωνική αποστολή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως προκύπτουν από τη νομοθεσία που τους διέπει, ήτοι πρόκειται για δαπάνη έχουσα λειτουργικό χαρακτήρα, ανεξάρτητα από την πλημμέλεια ή παράλειψη που έλαβε χώρα κατά τη διαδικασία ανάληψης και διενέργειάς της, από την οποία και δημιουργήθηκε η υποχρέωση εξόφλησης αυτής (βλ. Ολομ. ΕλΣ 1152/2007, 1718, 1719, 2079/2010, 3289/2011, 4318/2013, 1808/2014, 1024/2017). Περαιτέρω, σύμφωνα με την τρίτη κατά σειρά εκ των προϋποθέσεων υπαγωγής στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω νομιμοποιητικών διατάξεων, πρέπει να αποδεικνύεται ότι ο σκοπός για τον οποίο διενεργήθηκε η δαπάνη έχει επιτελεσθεί (Ολομ. ΕλΣ 1983/2013, 1994/2016). Εξάλλου, κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, ερμηνευομένων υπό το πρίσμα του άρθρου 98 παρ. 1 εδ. γ' του Συντάγματος, με το οποίο κατοχυρώνεται ο κατασταλακτικός έλεγχος των υπολόγων των Ο.Τ.Α. από το Ελεγκτικό Συνέδριο και του άρθρου 102 παρ. 5 του Συντάγματος, με το οποίο διασφαλίζεται η διαφάνεια κατά τη διαχείριση των οικονομικών πόρων των Ο.Τ.Α., νομιμοποιούνται εκείνες μόνο οι δαπάνες των Ο.Τ.Α., των οποίων οι πλημμέλειες στη διαδικασία ανάληψης και πραγματοποίησής τους δεν είναι ουσιώδεις (Ολομ. ΕλΣ 506, 2293/2011, 2218/2014).

5.Α. Με τη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 3 της 88555/3293/30.9.1988 κοινής απόφασης των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών, Οικονομικών και Εργασίας «Υγιεινή και ασφάλεια του προσωπικού του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α.» (Β' 721), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 39 του ν. 1836/1989 (Α' 79), ορίζεται ότι: «Με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Οικονομικών και Εργασίας, προκειμένου δε περί του προσωπικού των Ο.Τ.Α. και του Υπουργών Εσωτερικών δύναται, εφόσον κρίνεται απαραίτητο, να χορηγούνται και είδη ατομικής προστασίας στους εργαζόμενους σε επικίνδυνες ή ανθυγιεινές απασχολήσεις ή χώρους». Κατ' εξουσιοδότηση της διάταξης αυτής εκδόθηκε η 34042/1.2.1996 απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων «Χορήγηση ειδών ατομικής προστασίας σε υπαλλήλους των ΟΤΑ και μέτρα Προληπτικής Ιατρικής» (Β' 77), η οποία, όπως τροποποιήθηκε με την όμοια απόφαση 8653/21.2-12.3.1997 (Β' 175), ορίζει τα ακόλουθα: «1. Στους μόνιμους υπαλλήλους των ΟΤΑ α) που απασχολούνται αποκλειστικά με εργασίες σε χώρους καθαριότητας, ύδρευσης, αποχέτευσης, άρδευσης, μηχανολογικού, νεκροταφείων, οδοποιίας, ηλεκτροφωτισμού, κήπων, παιδικών χαρών, παιδικών σταθμών καθώς και στους εργαζόμενους σε εργασίες υπαίθρου (εργοδηγούς, επιβλέποντες έργων, τεχνίτες), β) που λόγω της φύσης της εργασίας τους έχουν ανάγκη ατομικών ειδών προστασίας (γιατροί, φυσιοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, μάγειροι, σερβιτόροι, οικογενειακοί βοηθοί, νοσοκόμες), χορηγούνται τα κατωτέρω είδη ατομικής προστασίας. 2. Α. Άνδρες χειμερινά: ... Β. Άνδρες θερινά: ... Γ. Γυναίκες χειμερινά: ... Δ. Γυναίκες

θερινά: Επίσης χορηγούνται ... 1 κιλό σαπουνι το μήνα Α' ποιότητας ... ένα (1) λίτρο γάλα ημερήσια. 3. Οι ΟΤΑ σε συνεργασία και με τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων συνδικαλιστικών οργανώσεων και για να ξεπεραστούν οι αντικειμενικές δυσκολίες της καθημερινής αγοράς και διάθεσης φιαλών γάλακτος, μπορούν να χορηγούν αναλογία κουτιών φρέσκου ή μακράς διάρκειας σε μηνιαία βάση. 4. Η χορήγηση των ανωτέρω ειδών στους εργαζόμενους γίνεται για μεν τα θερινά μέχρι 1 Ιουνίου εκάστου έτους, για δε τα χειμερινά μέχρι 1 Οκτωβρίου εκάστου έτους, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά. ... 6. Παρέχεται η δυνατότητα αντικατάστασης ορισμένων ειδών με άλλα είδη ίσης αξίας όταν επιβάλλεται από τις συνθήκες εργασίας και μόνο με την γραπτή συγκατάθεση των ενδιαφερομένων συνδικαλιστικών οργανώσεων ...».

Εξάλλου, στην Π.Κ. 2.1.95 Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (Σ.Σ.Ε.) για τους όρους αμοιβής και εργασίας του με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου προσωπικού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, έτους 1994 (ημερομηνία υπογραφής 30.12.1994), της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Εργαζομένων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Π.Ο.Ε. – Ο.Τ.Α.), στις διατάξεις της οποίας υπάγεται, μεταξύ άλλων, το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου όλων των κατηγοριών και ειδικοτήτων που απασχολείται στους Δήμους με συμβάσεις εργασίας αορίστου και ορισμένου χρόνου (βλ. άρθρο 1 αυτής), ορίζεται στο άρθρο 6 ότι: «1. Στο προσωπικό που αναφέρεται στο άρθρο 1 της παρούσας, χορηγούνται ετήσια σε δύο περιόδους (χειμερινή - θερινή) τα παρακάτω είδη: α. Άνδρες χειμερινά ... β. Άνδρες θερινά ... γ. Γυναίκες χειμερινά ... δ. Γυναίκες Θερινά ... Χορηγείται επίσης: ... 1 κιλό σαπουνι το μήνα Α' ποιότητας. ... 2. Η χορήγηση των ανωτέρω ειδών στους εργαζόμενους

γίνεται για μεν τα θερινά μέχρι 1 Ιουνίου εκάστου έτους, για δε τα χειμερινά μέχρι 1 Οκτωβρίου εκάστου έτους. ... 3. Οι υπηρεσίες σε συνεργασία και μόνο με τη γραπτή συγκατάθεση των ενδιαφερομένων συνδικαλιστικών οργανώσεων, μπορούν να προσαρμόζουν τα είδη ανάλογα με τις ανάγκες και τις ιδιομορφίες των εργασιακών χώρων τους, με άλλα είδη ίσης αξίας. Σε περίπτωση πραγματικής αδυναμίας των ΟΤΑ να χορηγήσουν τα παραπάνω μέσα στις τακτές προθεσμίες καταβάλλεται απ' αυτούς εξ ολοκλήρου η αξία των ειδών αυτών σε χρήμα. 4. Χορηγείται ποσότητα γάλακτος 640 γραμμαρίων ημερήσια. Σε περίπτωση αδυναμίας χορήγησης γάλακτος καταβάλλεται το αντίτιμο αυτού στην τρέχουσα τιμή και υπολογίζεται στις αποδοχές σύμφωνα με την 19/83 απόφαση του ΔΑΔΔ Αθηνών ΦΕΚ 126/83. Οι ΟΤΑ σε συνεργασία και με την συγκατάθεση των ενδιαφερομένων συνδικαλιστικών οργανώσεων και για να ξεπεραστούν οι αντικειμενικές δυσκολίες της καθημερινής αγοράς και διάθεσης φιαλών γάλακτος, μπορούν να χορηγούν αναλογία κουτιών αραιωμένου γάλακτος τύπου ΕΒΑΠΟΡΕ σε μηνιαία βάση». Ακολούθως, με το άρθρο 7 της μεταγενέστερης Σ.Σ.Ε. Π.Κ. 81/18.7.96 ορίστηκε ότι: «Η προβλεπόμενη από την παρ. 4 (εδ. α) του άρθρου 6 της από 30.12.94 Σ.Σ.Ε. ποσότητα γάλακτος των 640 gr. (φρέσκου ή μακράς διάρκειας) αυξάνεται σε 1lt ημερησίως από 1.7.96». Οι προαναφερόμενες ρυθμίσεις διατηρήθηκαν σε ισχύ με τις Σ.Σ.Ε. των ετών 1997, 1998, 1999 και 2000 (Π.Κ. 103/24.10.1997, 48/6.7.1998, 76/23.8.1999, 151/21.12.2000).

5.B. Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγονται τα ακόλουθα: Η προβλεπόμενη σε καθημερινή ή μηνιαία βάση παροχή γάλακτος σε συγκεκριμένες κατηγορίες μόνιμων υπαλλήλων των Ο.Τ.Α. αποσκοπεί στην

προστασία της υγείας αυτών με την τακτική κατανάλωσή του και, ως εκ τούτου, η χορήγησή του δεν επιτρέπεται να γίνεται μαζικά ως προς τις αναλογούσες σε κάθε εργαζόμενο ποσότητες σε χρόνο μεταγενέστερο του οριζόμενου στις σχετικές κ.υ.α.. Οι δε ισχύουσες κατά τον κρίσιμο στην ένδικη υπόθεση χρόνο διατάξεις δεν προβλέπουν τη δυνατότητα καταβολής χρηματικού ποσού ίσου με την αξία του οφειλόμενου γάλακτος, ενώ με τη μεταγενέστερη οικ. 31119/19.5.2008 κοινή απόφαση των Υφυπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (Β' 990/28.5.2008), η οποία όμως δεν τυγχάνει εφαρμογής στην προκειμένη περίπτωση, προβλέφθηκε ότι: «Στην περίπτωση αντικειμενικής αδυναμίας των ΟΤΑ α' βαθμού να χορηγήσουν ένα (1) λίτρο φρέσκο γάλα, ή μακράς διάρκειας ή τύπου εβαπορέ, ύστερα από απόφαση του οικείου Συμβουλίου θα καταβάλλεται η αξία αυτού σε χρήμα, με βάση την ισχύουσα, κάθε φορά, λιανική τιμή πώλησής του, στους δικαιούχους». Περαιτέρω, τα λοιπά παρεχόμενα στις ως άνω κατηγορίες μόνιμου προσωπικού των Ο.Τ.Α. είδη ατομικής προστασίας, η χρήση των οποίων αποβλέπει στην ασφάλεια και στην προστασία της υγείας αυτού από κινδύνους οφειλόμενους στη φύση και τις συνθήκες εργασίας του, χορηγούνται προς εκπλήρωση του σκοπού τους ετησίως σε δύο περιόδους (θερινή και χειμερινή), ενώ παρέχεται η δυνατότητα αντικατάστασής τους με άλλα είδη ίσης αξίας, εφόσον τούτο επιβάλλεται από τις συνθήκες εργασίας και μόνο κατόπιν γραπτής συγκατάθεσης των οικείων συνδικαλιστικών οργανώσεων. Από τις ισχύουσες κατά τον κρίσιμο χρόνο διατάξεις δεν προβλέπεται η ευχέρεια καταβολής, αντί αυτούσιων των ειδών αυτών, της αξίας τους σε χρήμα με τη μορφή επιδόματος. Σημειωτέον ότι με τη

μεταγενέστερη 2/12542/0022/20.3.2003 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Β' 441/14.4.2003), η οποία όμως δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω, προβλέφθηκε ότι σε περίπτωση αδυναμίας των Ο.Τ.Α. να χορηγήσουν τα ανωτέρω είδη μέσα στις αποκλειστικές προθεσμίες του νόμου, καταβάλλεται στους δικαιούχους εξ ολοκλήρου η αξία τους σε χρήμα, προκειμένου να τα προμηθευτούν οι ίδιοι, οι οποίοι για την απόδοση του λογαριασμού προσκομίζουν στην υπηρεσία τις σχετικές αποδείξεις αγοράς (τιμολόγια και τα είδη προστασίας). Κατ' ακολουθίαν των προεκτεθέντων, υπό το καθεστώς ισχύος των εφαρμοστέων στην προκειμένη περίπτωση διατάξεων δεν παρέχεται στους Ο.Τ.Α. η δυνατότητα αποτίμησης της αξίας των ως άνω ειδών ατομικής προστασίας (ένδυσης και υπόδησης, γάλακτος κ.λπ.) και καταβολής χρήματος αντί αυτών, καθόσον με τον τρόπο αυτό θα μεταβαλλόταν ο χαρακτήρας των εν λόγω ειδών σε επίδομα, κατά περιγραφή του σκοπού του νόμου, δοθέντος ότι δεν υφίσταται διαζευκτική ενοχή (σχετ. Ολ. ΕλΣ 3237/2011). Εξάλλου, όσον αφορά στους εργαζομένους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου στους Δήμους, προβλέπεται η καταβολή εξ ολοκλήρου της αξίας των προαναφερόμενων ειδών ατομικής προστασίας σε χρήμα, εφόσον συντρέχει περίπτωση πραγματικής αδυναμίας των Ο.Τ.Α. να προβούν στη χορήγηση αυτών μέσα στις καθορισμένες προθεσμίες. Η απόφαση του αρμοδίου οργάνου περί καταβολής του αντιτίμου της αξίας των ειδών ατομικής προστασίας πρέπει να είναι αιτιολογημένη, περαιτέρω δε πρέπει να αποδεικνύεται από τον οικείο Δήμο η συνδρομή λόγων αντικειμενικής αδυναμίας χορήγησης των κατ' είδος παροχών μέσα στις τακτές προθεσμίες, μη

γάλακτος και σαπουνιού που έπρεπε να τους χορηγηθούν. Με την εκκληθείσα καταλογιστική πράξη του Β' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου οι δαπάνες αυτές κρίθηκαν μη νόμιμες, με την αιτιολογία ότι, όσον αφορά στο μόνιμο προσωπικό του Δήμου, από τις ισχύουσες κατά το ελεγχόμενο οικονομικό έτος διατάξεις δεν προβλεπόταν η ευχέρεια καταβολής χρήματος αντί των ειδών ατομικής προστασίας, όσον αφορά δε στο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, η δυνατότητα αυτή προβλεπόταν μόνο λόγω αδυναμίας του Ο.Τ.Α. να ανταποκριθεί στην υποχρέωσή του, προϋπόθεση η οποία δεν αποδείχθηκε εν προκειμένω, ενώ σε κάθε περίπτωση για την εξόφληση της δαπάνης έπρεπε να εκδοθούν χρηματικά εντάλματα προπληρωμής, ώστε οι δικαιούχοι των ειδών αυτών να λάβουν οπωσδήποτε, αλλά και μόνο το ισόποσο της δαπάνης που κατέβαλαν εξ ιδίων για την απόκτησή τους. Με τα δεδομένα αυτά το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι η ανωτέρω δαπάνη δεν είναι νόμιμη, καθόσον, όσον αφορά στους μόνιμους υπαλλήλους του Δήμου, μη νομίμως η οικεία υπηρεσία προέβη σε χρηματική αποτίμηση των ειδών ατομικής προστασίας (γάλα, σαπούνι, είδη ένδυσης και υπόδησης) και κατέβαλε χρήματα αντ' αυτών, μεταβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον χαρακτήρα των παρεχόμενων ειδών ατομικής προστασίας, κατά περιγραφή του σκοπού του νομοθέτη. Περαιτέρω, όσον αφορά στο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, κατά την κρίση του Τμήματος, η επίμαχη δαπάνη δεν είναι νόμιμη, καθόσον δεν αποδείχθηκε ότι υπήρχε αντικειμενική αδυναμία του Δήμου να χορηγήσει τα προβλεπόμενα είδη ατομικής προστασίας μέσα στις τακτές προθεσμίες, προϋπόθεση που πρέπει να συντρέχει για να είναι νόμιμη η καταβολή στους δικαιούχους της αξίας των ειδών ατομικής προστασίας σε

χρήμα. Ακολούθως, απορρίφθηκε ως αβάσιμος ο λόγος έφεσης, με τον οποίο προβλήθηκε ότι η αδυναμία χορήγησης των οφειλόμενων παροχών σε είδος μέσα στις τακτές προθεσμίες οφειλόταν στην οικονομική αδυναμία του Δήμου να δρομολογήσει εγκαίρως τη διαδικασία προμήθειας των ειδών ατομικής προστασίας, με την αιτιολογία ότι η αδυναμία αυτή δεν είναι αντικειμενική, αντιθέτως οφείλεται στην έλλειψη προγραμματισμού από την πλευρά του Δήμου, που δεν μερίμνησε εγκαίρως, ενόψει και της σπουδαιότητας των εν λόγω ειδών για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων του, για την παροχή σε αυτούς αυτούσιων των συγκεκριμένων ειδών. Στη συνέχεια, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε ότι η καταβολή της αξίας του γάλακτος και των λοιπών ειδών ατομικής προστασίας σε χρονικό διάστημα μεταγενέστερο του προβλεπόμενου από τις οικείες διατάξεις, χωρίς επιπλέον να αποδεικνύεται ότι οι δικαιούχοι πράγματι προμηθεύτηκαν τα προβλεπόμενα είδη, συνιστά κατ' ουσίαν προσαύξηση του μισθού αυτών που έλαβαν τα εν λόγω ποσά, η οποία έρχεται σε αντίθεση με τον σκοπό του νομοθέτη, που ήταν η προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων και όχι η οικονομική τους ενίσχυση. Επίσης, απορρίφθηκε ως αβάσιμος και ο προβληθείς κατ' έφεση ισχυρισμός περί μη πρόκλησης ζημίας στον Δήμο, με την αιτιολογία ότι, για τις μεν περιπτώσεις μόνιμου προσωπικού, οι συγκεκριμένες δαπάνες εξοφλήθηκαν κατά καταστρατήγηση των οικείων διατάξεων, οι οποίες κατά τον κρίσιμο χρόνο δεν προέβλεπαν την καταβολή της αξίας τους σε χρήμα, για τις δε περιπτώσεις προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, για το οποίο υπήρχε σχετική πρόβλεψη στον νόμο για την καταβολή χρημάτων αντ' αυτών, ελλείψει αποδεικτικών στοιχείων για την προμήθειά τους από τους φερόμενους ως

δικαιούχους δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί η ύπαρξη ή μη ζημίας στον Δήμο. Περαιτέρω, το δικάσαν Τμήμα έκρινε κατά πλειοψηφία ότι η εν λόγω δαπάνη δεν εμπίπτει σε αυτές που νομιμοποιήθηκαν με τα άρθρα 26 του ν. 3274/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006, καθόσον δεν συντρέχει η τιθέμενη από αυτά πρώτη προϋπόθεση, το μεν, διότι η καταβολή στους μόνιμους υπαλλήλους του Δήμου της αξίας των ειδών ατομικής προστασίας με τη μορφή επιδόματος δεν ευρίσκει έρεισμα στις ισχύουσες διατάξεις, το δε, διότι δεν δύναται να κριθεί ως λειτουργική, αφού δεν συνάδει με τις αρμοδιότητες και την εν γένει κοινωνική αποστολή των Ο.Τ.Α.. Επίσης, κατά την κρίση της πλειοψηφίας των μελών του Τμήματος, δεν αποδεικνύεται ότι επιτεύχθηκε ο νόμιμος σκοπός για τον οποίο χορηγήθηκε στους εργαζομένους του Δήμου το αντίτιμο της αξίας των ειδών ατομικής προστασίας, ήτοι η προστασία της υγείας και της ασφάλειάς τους, δοθέντος ότι αφενός μεν δεν προσκομίστηκαν στην Υπηρεσία οι σχετικές αποδείξεις αγοράς των ειδών αυτών και αφετέρου ο Δήμαρχος με απόφασή του προέβη στην αποτίμηση της αξίας των ειδών ατομικής προστασίας και την καταβολή της σε χρήμα ανταποκρινόμενος σε σχετικό «πιεστικό» αίτημα του Συλλόγου Δημοτικών Υπαλλήλων, περαιτέρω δε από τα προβλεπόμενα είδη ατομικής προστασίας, τα είδη ένδυσης και υπόδησης πρέπει να ανήκουν στην κυριότητα και νομή του Δήμου και να χρησιμοποιούνται, απλώς, από τους εργαζομένους χωρίς να τους μεταβιβάζονται κατά κυριότητα. Κατόπιν τούτων, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε ότι η ως άνω δαπάνη, ποσού 64.393.500 δρχ. (188.975,79 ευρώ), συνιστά έλλειμμα στη διαχείριση του οικονομικού έτους 2000 του Δήμου ..., για την αποκατάσταση του οποίου ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον οι ήδη αναιρεσειόντες, οι οποίοι

συμμετείχαν στην εκκαθάριση και πληρωμή της σχετικής δαπάνης και, συνεπώς, νομίμως καταλογίστηκαν με την 474/2006 πράξη του Β΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

5.Δ. Σύμφωνα, όμως, με όσα έγιναν δεκτά στις προηγούμενες νομικές σκέψεις της παρούσας (4 και 5.Β), εσφαλμένα κρίθηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι η επίμαχη δαπάνη δεν εμπίπτει σε αυτές που νομιμοποιήθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 26 του ν. 3274/2004, όπως αυθεντικά ερμηνεύθηκαν με το άρθρο 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006, λόγω μη συνδρομής των υπό στοιχ. α΄ και γ΄ προϋποθέσεων που τάσσονται από αυτές. Τούτο διότι, ως προς την υπό στοιχ. α΄ προϋπόθεση, το είδος της εν λόγω δαπάνης προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία, ανεξαρτήτως των διαπιστωθεισών κατά τα ανωτέρω τυπικών πλημμελειών κατά τη διαδικασία διενέργειάς της, οι οποίες σε κάθε περίπτωση δεν παρίστανται ουσιώδεις, κατά την έννοια των ως άνω νομιμοποιητικών διατάξεων. Ειδικότερα, όσον αφορά στο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, οι εφαρμοστέες επ΄ αυτού διατάξεις της ισχύουσας κατά τον κρίσιμο χρόνο Σ.Σ.Ε. προέβλεπαν ρητώς τη δυνατότητα καταβολής εξ ολοκλήρου της αξίας των οφειλόμενων ειδών ατομικής προστασίας σε χρήμα, σε περίπτωση αντικειμενικής αδυναμίας χορήγησής τους στις τακτές προθεσμίες. Όσον αφορά δε στους μόνιμους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α., με τις κρίσιμες διατάξεις της Κ.Υ.Α. 34042/1.2.1996 (Β΄ 77), όπως τροποποιήθηκε με την 8653/21.2-12.3.1997 (Β΄ 175) όμοια, καθορίζονται τα είδη ατομικής προστασίας που πρέπει να τους χορηγούνται για την προστασία της υγείας τους και την αποτροπή επαγγελματικού κινδύνου κατά την άσκηση της εργασίας τους λόγω της φύσης της και των χώρων της

απασχόλησής τους, θεσπιζομένης ούτως αξίωσης αυτών έναντι του οικείου Ο.Τ.Α. για εμπρόθεσμη εκπλήρωση της αντίστοιχης νόμιμης υποχρέωσής του. Περαιτέρω, συντρέχει εν προκειμένω και η υπό στοιχ. γ' προϋπόθεση των νομιμοποιητικών διατάξεων, καθόσον ο σκοπός για τον οποίο διενεργήθηκε η εν λόγω δαπάνη έχει εκπληρωθεί με την ικανοποίηση των απαιτήσεων των εργαζομένων (μόνιμων και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου) για τη χορήγηση των προαναφερόμενων ειδών ατομικής προστασίας, μη ασκούντος επιρροή του γεγονότος ότι η ικανοποίηση της σχετικής αξίωσης αυτών επήλθε με την καταβολή αντίστοιχου χρηματικού ποσού και όχι *in natura*, χωρίς μάλιστα τούτο να επάγεται δημοσιονομικές επιπτώσεις, δοθέντος ότι η δαπάνη διενεργήθηκε για την απόσβεση υπαρκτών και προβλεπόμενων από τον νόμο απαιτήσεων, οι οποίες, άλλως, θα ήταν δικαστικώς επιδιώξιμες διά αγωγής (σχετ. ΕλΣ Ολομ. 3237/2011, ΑΠ 1269, 2217/2009, 1048/2012). Επομένως, το δικάσαν Τμήμα εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε τις ως άνω διατάξεις περί νομιμοποίησης δαπανών και πρέπει, κατά παραδοχή του βασίμως προβαλλόμενου πρώτου λόγου αναίρεσης, να γίνει δεκτή η ένδικη αίτηση και να αναιρεθεί κατά το μέρος αυτό η προσβαλλόμενη απόφαση, ενώ παρέλκει ως αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών λόγων αναίρεσης ως προς τη συγκεκριμένη δαπάνη. Κατά τη γνώμη των Συμβούλων Γεωργίου Βοΐλη και Γεωργίας Τζομάκα, ορθώς κρίθηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι η εν λόγω δαπάνη δεν εμπίπτει σε αυτές που νομιμοποιήθηκαν με τα άρθρα 26 του ν. 3274/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006, καθόσον δεν συντρέχει η πρώτη προϋπόθεση νομιμοποίησής της, το μεν, διότι η καταβολή στους μονίμους υπαλλήλους του Δήμου της αξίας των ειδών ατομικής προστασίας με τη μορφή

επιδόματος δεν ευρίσκει έρεισμα στις ισχύουσες διατάξεις, το δε, διότι δεν δύναται να κριθεί ως λειτουργική, αφού δεν συνάδει με τις αρμοδιότητες και την εν γένει κοινωνική αποστολή των Ο.Τ.Α.. Επίσης, δεν αποδεικνύεται ότι επιτεύχθηκε ο νόμιμος σκοπός για τον οποίο χορηγήθηκε στους εργαζομένους του Δήμου το αντίτιμο της αξίας των ειδών ατομικής προστασίας, ήτοι η προστασία της υγείας και της ασφάλειάς τους, δοθέντος ότι δεν προσκομίστηκαν στην Υπηρεσία οι σχετικές αποδείξεις αγοράς των ειδών αυτών. Επομένως, ο λόγος αναίρεσης περί εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής των ανωτέρω νομιμοποιητικών διατάξεων είναι αβάσιμος και απορριπτέος. Κατά τη γνώμη της Συμβούλου Δέσποινας Καββαδία - Κωνσταντάρα, ο ως άνω λόγος αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος για τους προαναφερόμενους λόγους μόνο όσον αφορά στα λοιπά, πλην του γάλακτος, είδη ατομικής προστασίας.

5.Ε. Μετά την αναίρεση της προσβαλλόμενης απόφασης κατά το ανωτέρω κεφάλαιο για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 26 παρ. 1 του ν. 3274/2004, όπως αυτές αυθεντικά ερμηνεύτηκαν με το άρθρο 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006, η υπόθεση, η οποία δεν χρειάζεται διερεύνηση κατά το πραγματικό της μέρος, πρέπει να διακρατηθεί και να δικαστεί στην ουσία από την Ολομέλεια (άρθρα 116 του π.δ. 1225/1981 και 87 παρ. 4 του ν. 4129/2013). Δοθέντος δε ότι, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, συντρέχουν οι τιθέμενες από τις ως άνω νομιμοποιητικές διατάξεις υπό στοιχ. α' και γ' προϋποθέσεις που εσφαλμένως κρίθηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι δεν πληρούνται και ενόψει του ότι δεν επισημάνθηκε από το δικάσαν Τμήμα άλλος νόμιμος λόγος που να κωλύει την

εφαρμογή αυτών στην προκειμένη περίπτωση, η επίμαχη δαπάνη έχει νομιμοποιηθεί δυνάμει των εν λόγω διατάξεων. Επομένως, ο επιβληθείς σε βάρος των εκκαλούντων με την 474/2006 πράξη του Β΄ Κλιμακίου καταλογισμός με το ποσό των 64.393.500 δρχ. (188.975,79 ευρώ), που αντιστοιχεί στην προαναφερόμενη δαπάνη, δεν έχει πλέον νόμιμο έρεισμα και για τον λόγο αυτό πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η ένδικη έφεση και να μεταρρυθμιστεί ως προς το μέρος τούτο η ως άνω καταλογιστική πράξη, περιοριζομένου αντιστοίχως του συνολικού ποσού του καταλογισμού. Μετά την εν μέρει παραδοχή της έφεσης, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να διαταχθεί η απόδοση στους εκκαλούντες του ημίσεος του παραβόλου που κατέβαλαν για την άσκησή της (άρθρο 73 παρ. 4 και 5 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013, Α΄ 52), και τα δικαστικά έξοδα πρέπει να συμψηφισθούν μεταξύ των διαδίκων (βλ. άρθρο 275 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, που εφαρμόζεται αναλόγως σύμφωνα με το άρθρο 123 του π.δ. 1225/1981, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν.3472/2006).

6.Α. Σύμφωνα με γενική αρχή του δημοσιολογιστικού δικαίου, η οποία διατυπώνεται σε βασικές προϊσχύσασες και ισχύουσες διατάξεις αυτού (βλ. άρθρα 1, 26, 28 παρ. 3 του ν.δ. 321/1969, 3, 13, 40 του ν.δ. 496/1974, 1 παρ. 2α΄ του π.δ. 465/1975, 1 παρ. 1 του ν.δ. 1265/1972, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 968/1979, 22, 26 και 79 του ν.2362/1995 και ήδη 91 του ν. 4270/2014) και απορρέει από τη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της νομιμότητας που διέπει τη δράση των διοικητικών οργάνων, για τη διενέργεια οποιασδήποτε δαπάνης του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. είναι

αναγκαίο αυτή να προβλέπεται ρητά από διάταξη νόμου. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η διενέργεια δαπάνης που δεν προβλέπεται από συγκεκριμένη διάταξη, εφόσον από τα δικαιολογητικά που τη συνοδεύουν προκύπτει ότι ανάγεται στη λειτουργική δραστηριότητα του οικείου φορέα, υπό την έννοια ότι η πραγματοποίησή της συντελεί, άμεσα ή έμμεσα, στην αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των σκοπών του ή στην εξυπηρέτηση των αναγκών του κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του (λειτουργική δαπάνη, βλ. και άρθρα 37 παρ. 2 και 3 του ν.3801/2009, Α' 163, και 33 παρ. 2 και 106 του ν. 4129/2013, Α' 52) και δεν υπερβαίνει το από τις ειδικές περιστάσεις επιβαλλόμενο μέτρο στο πλαίσιο της αρχής της οικονομικότητας (Ολομ. ΕλΣ 3289/2011, 4318/2013 κ.ά.).

6.B. Στην υπό κρίση υπόθεση, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το δικάσαν Τμήμα, κατά την αναιρετικά ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, δέχθηκε τα ακόλουθα: Με τα ..., ..., ..., ..., ... και ..., οικονομικού έτους 2000, χρηματικά εντάλματα πληρωμής του Δήμου ... καταβλήθηκε το ποσό των 755.200 δρχ. για δημοσιεύσεις ευχών του Δημάρχου, του Δημοτικού Συμβουλίου και των εργαζομένων του Δήμου λόγω των εορτών των Χριστουγέννων 1999, της Πρωτοχρονιάς 2000, καθώς και του Πάσχα και των Χριστουγέννων 2000, σε τοπικές εφημερίδες («...», «...», «...», «...» «...»). Επίσης, με το ..., οικονομικού έτους 2000, χρηματικό ένταλμα πληρωμής του Δήμου ... καταβλήθηκε το ποσό των 112.100 δρχ. για την αγορά φακέλων και καρτών Αντιδημάρχου. Οι δαπάνες αυτές, συνολικού ποσού 867.300 δρχ., κρίθηκαν με την εκκληθείσα καταλογιστική πράξη του Β' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως μη νόμιμες, με την αιτιολογία ότι δεν

προβλέπονται από διάταξη νόμου, δεν εξυπηρετούν λειτουργικές ανάγκες του Δήμου, ούτε συντελούν στην εκπλήρωση των σκοπών του, όπως αυτοί διαγράφονται στο άρθρο 24 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (π.δ. 410/1995), που ορίζει ότι: «1. Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων, κύρια μέριμνα των οποίων αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων, καθώς και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων της ...».

Με τα δεδομένα αυτά το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι η ανωτέρω δαπάνη δεν είναι νόμιμη, διότι η δημοσίευση σε εφημερίδες ευχετηρίων μηνυμάτων προς τους δημότες επ' ευκαιρία εορτών δεν προβλέπεται από διάταξη του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (π.δ. 410/1995). Επίσης δεν δύναται να κριθεί ως λειτουργική, διότι δεν καλύπτει λειτουργικές ανάγκες του Δήμου και δεν συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των σκοπών του, όπως αυτοί περιγράφονται στο άρθρο 24 του π.δ. 410/1995, καθόσον με τη δημοσίευση και την ανάγνωση ευχών δεν προάγονται οι τοπικές υποθέσεις, ούτε τα πολιτιστικά και πνευματικά ενδιαφέροντα των κατοίκων του Δήμου. Ομοίως, κατά τη κρίση του δικάσαντος Τμήματος, η δαπάνη που αφορά στην προμήθεια φακέλων και καρτών του Αντιδημάρχου δεν είναι νόμιμη, διότι δεν προβλέπεται από διάταξη νόμου, δεν εξυπηρετεί λειτουργικές ανάγκες του Δήμου και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συντελεί στην εκπλήρωση των σκοπών του. Περαιτέρω, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έγινε δεκτό ότι οι προαναφερόμενες δαπάνες δεν εμπίπτουν σε αυτές που νομιμοποιήθηκαν με τα άρθρα 26 του ν. 3272/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006, καθόσον δεν συντρέχουν οι νόμιμες προς τούτο προϋποθέσεις και, συγκεκριμένα, η υπό στοιχείο α' προϋπόθεση, ήτοι δεν

προβλέπονται από διάταξη νόμου, ούτε μπορούν να θεωρηθούν ως λειτουργικές για τον Δήμο. Κατόπιν τούτων, κρίθηκε ότι η πληρωμή των ανωτέρω δαπανών, συνολικού ποσού 867.300 δρχ. (2.545,27 ευρώ), συνιστά έλλειμμα στη διαχείριση του Δήμου ..., για την αποκατάσταση του οποίου ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον οι ήδη αναιρεσείοντες, οι οποίοι νομίμως και με πλήρη αιτιολογία καταλογίστηκαν με την 474/2006 πράξη του Β΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στις σκέψεις 4 και 6.Α της παρούσας, οι ανωτέρω κρίσεις του δικάσαντος Τμήματος είναι ορθές. Επομένως, ο λόγος αναίρεσης με τον οποίο προβάλλεται ότι, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή των νομιμοποιητικών διατάξεων των άρθρων 26 του ν. 3274/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006 και με πλημμελή αιτιολογία κρίθηκε ότι η επίμαχη δαπάνη δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής τους, είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

7.Α. Στο άρθρο 8 παρ. 3 του ν.679/1977 «Περί αυξήσεως θέσεων Προσωπικού του Υπουργείου Δημοσίων Έργων και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων» (Α΄ 245) ορίζονται τα εξής: «3. Στο μόνιμο και με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου προσωπικό, που υπηρετεί σε κάθε Ειδική Υπηρεσία Δημόσιων Έργων, καθώς και σε αυτό που συμβάλλει με οποιονδήποτε τρόπο στην προώθηση της εκτέλεσης του έργου (μελέτη – κατασκευή) της υπηρεσίας αυτής, χορηγείται πρόσθετη αμοιβή με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, το ύψος της οποίας είναι ανάλογο με τον κλάδο που ανήκει, τις ειδικές γνώσεις και εμπειρία και το αντικείμενο του έργου ή της εργασίας που του ανατίθεται, κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη. Η αμοιβή αυτή καταβάλλεται επίσης στους Επιθεωρητές

Δημόσιων Έργων και στα μέλη κάθε επιτροπής αξιολόγησης και ανάθεσης έργων και κάθε επιτροπής διαπραγμάτευσης, είτε είναι υπάλληλοι ή καθηγητές Α.Ε.Ι. είτε ιδιώτες, καθώς και στα μέλη επιτροπών που συστήνονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων για την επεξεργασία ειδικών θεμάτων και καθορίζεται ανάλογα με το επιστημονικό αντικείμενο, τον τομέα ευθύνης που αναλαμβάνουν τα μέλη και το χρόνο απασχόλησής τους. Η αμοιβή καταβάλλεται εφάπαξ στο τέλος της εργασίας σε όλα τα μέλη των ανωτέρω επιτροπών ... Οι δαπάνες των ανωτέρω αμοιβών βαρύνουν τις πιστώσεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου αυτού, χωρίς να απαιτείται γνώμη του Συμβουλίου Δημόσιων Έργων, εφόσον έχει συσταθεί ΕΥΔΕ, είτε τις πιστώσεις του οικείου έργου που χαρακτηρίζεται ειδικό ή σημαντικό με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και για το οποίο δεν έχει συσταθεί ΕΥΔΕ ...» (η παρ. 3 προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 2229/1994 «Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν. 1418/1984 και άλλες διατάξεις», Α' 138, το δε τελευταίο εδάφιο αυτής αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ. 2 του άρθρου δωδέκατου του ν. 2338/1995, Α' 202). Από τις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 679/1977, οι οποίες διατηρήθηκαν σε ισχύ με το άρθρο 28 παρ. 2 περ. α' του ν. 1418/1984, συνάγεται ότι στα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης και ανάθεσης έργων που χαρακτηρίζονται ειδικά ή σημαντικά (είτε για αυτά έχει συσταθεί Ειδική Υπηρεσία Δημοσίων Έργων είτε όχι) καταβάλλεται πρόσθετη αμοιβή με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ο οποίος είναι αρμόδιος για τον χαρακτηρισμό ενός έργου ως ειδικού ή σημαντικού. Όπως ρητά διαλαμβάνεται στο κείμενο του άρθρου αυτού, η

πρόβλεψη της εν λόγω πρόσθετης αμοιβής θεσπίστηκε κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη, τούτο δε προκειμένου να δοθούν οικονομικά κίνητρα στα μέλη των επιτροπών αξιολόγησης και ανάθεσης σημαντικών έργων, που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας και στην αναβάθμιση της χώρας, για την άμεση περαίωσή τους (βλ. σχετ. εισηγητική έκθεση του ν. 2229/1994). Η σχετική ρύθμιση εξακολούθησε να ισχύει και μετά τη θέσπιση του ν. 2470/1997 «Αναμόρφωση μισθολογίου προσωπικού της Δημόσιας Διοίκησης και άλλες συναφείς διατάξεις», Α' 40 (βλ. άρθρο 31 αυτού), ενόψει του όλως ειδικού χαρακτήρα της, καθώς και του γεγονότος ότι οι δαπάνες για την αμοιβή των ανωτέρω επιτροπών δεν βαρύνουν τον τακτικό προϋπολογισμό (βλ. και 377/1998 γνωμοδότηση Ολομ. Ν.Σ.Κ.). Κατόπιν τούτων, εφόσον ένα έργο δεν έχει χαρακτηριστεί ως ειδικό ή σημαντικό με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, δεν οφείλεται πρόσθετη αμοιβή στα μέλη της αρμόδιας επιτροπής αξιολόγησης και ανάθεσης αυτού με βάση την ειδική διάταξη του άρθρου 8 παρ. 3 του ν. 679/1977. Η δε νομιμότητα της τυχόν καταβαλλόμενης στα μέλη της οικείας επιτροπής αποζημίωσης κρίνεται κατά τις γενικές διατάξεις του άρθρου 19 του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο ν. 2470/1997, σύμφωνα με τις οποίες:

«1. Απαγορεύεται η καταβολή οποιασδήποτε αμοιβής ή αποζημίωσης σε υπαλλήλους ή μισθωτούς του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. για συμμετοχή τους σε κάθε είδους μόνιμα ή προσωρινά συλλογικά όργανα (συμβούλια, επιτροπές και ομάδες εργασίας), που λειτουργούν στο χώρο των υπηρεσιών αυτών εντός του κανονικού ωραρίου εργασίας των ανωτέρω υπαλλήλων ή σε χρόνο που καλύπτεται από υπερωριακή απασχόληση. ...

4. Προκειμένου περί συλλογικών οργάνων προσωρινού χαρακτήρα (επιτροπές ή ομάδες εργασίας), καταβολή αποζημίωσης δικαιολογείται μόνο στις περιπτώσεις που η σύνθεση των συλλογικών αυτών οργάνων δεν είναι αμιγής, από υπαλλήλους οποιασδήποτε ιδιότητας, που υπηρετούν στο χώρο που λειτουργούν τα συλλογικά όργανα ...».

7.B. Στην υπό κρίση υπόθεση, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το δικάσαν Τμήμα, κατά την αναιρετικά ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, δέχθηκε τα ακόλουθα: Με την .../8.1.2001 απόφαση του Δημάρχου ... καθορίστηκε, κατ' επίκληση των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 2229/1994, όπως συμπληρώθηκαν με τον ν. 2338/1995, που αφορούν στις αμοιβές των επιτροπών αξιολόγησης και ανάθεσης έργων που χαρακτηρίζονται ως ειδικά και σημαντικά, η αμοιβή των επτά μελών και του γραμματέα της Επιτροπής Αξιολόγησης και Εισήγησης για την ανάθεση του έργου «... ...». Συγκεκριμένα, η αμοιβή των μελών της ως άνω επταμελούς Επιτροπής (άρθρο 22 του π.δ. 609/1985 σε συνδ. με άρθρο 6 του π.δ. 171/1987), εκ των οποίων τέσσερα μέλη ήταν δημοτικοί υπάλληλοι σύμφωνα με την .../29.5.2000 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου ..., καθορίστηκε στο ποσό των 10.000 δρχ. ανά συνεδρίαση και μέχρι δέκα (10) συνεδριάσεις, για το χρονικό διάστημα από 1.6.2000 μέχρι 19.12.2000, ενώ η αμοιβή του γραμματέα ορίστηκε στο ποσό των 5.000 δρχ. ανά συνεδρίαση. Περαιτέρω, στην εν λόγω απόφαση του Δημάρχου ... (44/8.1.2001) ορίστηκε ότι: «Η ανωτέρω προσδιοριζόμενη αμοιβή θα καταβληθεί μετά την ολοκλήρωση των συνεδριάσεων και εφ' όσον έχει εκδοθεί το αποτέλεσμα επί της αξιολόγησης». Στη συνέχεια, με το χρηματικό ένταλμα ..., το οποίο εκδόθηκε

την ίδια ημέρα (8.1.2001), καταβλήθηκε σε βάρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού του δήμου, οικονομικού έτους 2000, το ποσό των 600.000 δρχ. (750.000 δρχ. – κράτηση Φ.Μ.Υ. 150.000), ως αποζημίωση των μελών και του γραμματέα της παραπάνω Επιτροπής. Εξάλλου, ως δικαιολογητικό του ανωτέρω χρηματικού εντάλματος επισυνάπτεται η από 11.1.2001 κατάσταση, μεταγενέστερη της έκδοσης του ... χρηματικού εντάλματος πληρωμής, στην οποία αναφέρονται τα ονόματα των μελών και του Γραμματέα της ως άνω Επιτροπής, καθώς και το οφειλόμενο σε καθένα από αυτούς ποσό, χωρίς να αναφέρονται οι συγκεκριμένες ημερομηνίες συνεδρίασης της Επιτροπής αυτής. Το Β΄ Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου με την εκκληθείσα καταλογιστική πράξη του έκρινε ότι η ανωτέρω δαπάνη δεν είναι νόμιμη, διότι δεν πρόκειται για έργο αρμοδίως χαρακτηρισμένο ως ειδικό και σημαντικό, ούτε περαιτέρω η αποζημίωση καθορίστηκε με προηγούμενη υπουργική απόφαση, όπως απαιτείται από την κείμενη νομοθεσία. Με τα δεδομένα αυτά, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι δεν είναι νόμιμη η δαπάνη που αφορά στην αμοιβή των μελών της Επιτροπής Αξιολόγησης του έργου «.....», αφού το έργο αυτό δεν έχει χαρακτηριστεί με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ως ειδικό ή σημαντικό, ούτε έχει καθοριστεί η αποζημίωση για τα μέλη της Επιτροπής αυτής με προηγούμενη υπουργική απόφαση. Εξάλλου, το δικάσαν Τμήμα απέρριψε ως αλυσιτελή τον ενώπιόν του με το εφετήριο προβληθέντα ισχυρισμό ότι το εν λόγω έργο είναι ειδικό, λόγω της ιδιομορφίας και πολυπλοκότητάς του και σημαντικό για τον Δήμο, αφού αφορά στην κατασκευή υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων (parking), καθώς και ότι η Επιτροπή που συγκροτήθηκε συνέβαλε στην αποτελεσματική διεκπεραίωση του

έργου αυτού που επιδοτείται από κοινοτικούς πόρους (πρόγραμμα ΕΠΤΑ 2000 – 2006), με την αιτιολογία ότι για την πρόσθετη αμοιβή της Επιτροπής Αξιολόγησης απαιτείται ο χαρακτηρισμός του έργου ως ειδικού ή σημαντικού με υπουργική απόφαση. Επίσης, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε επαλλήλως ότι η νομιμότητα της δαπάνης αυτής δεν δύναται να εξεταστεί ούτε επί τη βάσει των διατάξεων του άρθρου 19 του ν. 2470/1997, κατά τις οποίες καταρχήν απαγορεύεται η καταβολή αμοιβής στα μέλη συλλογικών οργάνων που συνεδριάζουν εντός του κανονικού ωραρίου εργασίας των υπαλλήλων ή σε χρόνο που καλύπτεται από την υπερωριακή τους απασχόληση, αφού, ελλείψει των οικείων Πρακτικών των Συνεδριάσεων της Επιτροπής, δεν αποδείχθηκε αν και πότε οι συνεδριάσεις αυτές έλαβαν χώρα. Περαιτέρω, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε κατά πλειοψηφία ότι η ως άνω δαπάνη δεν εμπίπτει σε αυτές που νομιμοποιήθηκαν με τα άρθρα 26 του ν. 3274/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006, καθόσον, αν και πρόκειται για δαπάνη που πληρώθηκε μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2003 από Ο.Τ.Α. α΄ βαθμού, δεν συντρέχουν σωρευτικά οι προβλεπόμενες από αυτές προϋποθέσεις και συγκεκριμένα το μεν, δεν προβλέπεται από διάταξη νόμου, το δε, δεν αποδεικνύεται ότι ο σκοπός για τον οποίο διενεργήθηκε έχει εκπληρωθεί, αφού δεν προσκομίστηκαν τα πρακτικά των συνεδριάσεων της ως άνω Επιτροπής, ούτε οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι η Επιτροπή αυτή ολοκλήρωσε το έργο της, μολονότι τα σχετικά στοιχεία είχαν ζητηθεί με την 727/2011 προδικαστική απόφαση του δικάσαντος Τμήματος. Κατόπιν τούτων, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι η πληρωμή της ως άνω δαπάνης ποσού 600.000 δρχ. (1.760,82 ευρώ) συνιστά έλλειμμα στη διαχείριση του

οικονομικού έτους 2000 του Δήμου ..., για την αποκατάσταση του οποίου ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον οι εκκαλούντες και ήδη αναιρεσείοντες, οι οποίοι νομίμως καταλογίστηκαν με την 474/30.11.2006 πράξη Β΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στις σκέψεις 4 και 7.Α της παρούσας, οι ανωτέρω κρίσεις του δικάσαντος Τμήματος είναι ορθές και, συνεπώς, ο λόγος αναίρεσης με τον οποίο προβάλλεται ότι, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή των νομιμοποιητικών διατάξεων των άρθρων 26 του ν. 3274/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006 και με πλημμελή αιτιολογία κρίθηκε ότι η επίμαχη δαπάνη δεν εμπίπτει στο ρυθμιστικό τους πεδίο, είναι αβάσιμος και απορριπτέος. Τούτο διότι, ανεξαρτήτως της μη συνδρομής της υπό στοιχ. α΄ προϋπόθεσης των εν λόγω διατάξεων, δεν πληρούται εν προκειμένω ούτε η σωρευτικώς τασσόμενη από αυτές υπό στοιχ. γ΄ προϋπόθεση που αναφέρεται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, δοθέντος ότι ουδόλως αποδείχθηκε η εκπλήρωση του σκοπού για τον οποίο διενεργήθηκε η σχετική δαπάνη.

8.Α. Όπως προεκτέθηκε (βλ. σκέψη 6.Α), σύμφωνα με την αρχή της δημοσιονομικής νομιμότητας, δαπάνη που δεν προβλέπεται από διάταξη νόμου, ούτε είναι λειτουργική, δεν επιτρέπεται να βαρύνει τις πιστώσεις του προϋπολογισμού των Ο.Τ.Α.. Ειδικότερα, όσον αφορά στη χρήση κινητών τηλεφώνων για την κάλυψη των υπηρεσιακών αναγκών επικοινωνίας των δήμων, αυτή προβλέφθηκε από τον νόμο το πρώτον με το άρθρο 35 παρ. 3 περ. β΄ του ν. 3274/2004 (Α΄ 195/19.10.2004) για τους δημάρχους, αντιδημάρχους, προέδρους συμβουλίων δημοτικών διαμερισμάτων, προέδρους δημοτικών συμβουλίων δήμων και γενικούς γραμματείς των δήμων και ακολούθως με το

τηλεφωνίας (... , ... κ.ά.) τέλη συνδιαλέξεων κινητής τηλεφωνίας για διάφορα χρονικά διαστήματα του έτους 2000. Με την εκκληθείσα καταλογιστική πράξη του Β΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίθηκε ως μη νόμιμη η δαπάνη αυτή, διότι κατά τον κρίσιμο χρόνο δεν προβλεπόταν από καμιά γενική ή ειδική διάταξη νόμου η δυνατότητα χρήσης υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας από το δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, ούτε αποδείχθηκε ότι η δαπάνη αυτή συνέβαλε στην εκπλήρωση των σκοπών του Δήμου και ότι για τη λειτουργία του δεν επαρκούσαν οι δυνατότητες που παρείχε η χρήση συσκευών σταθερής τηλεφωνίας, όπως αορίστως υποστήριζε ο Δήμος με το .../22.5.2003 έγγραφο του Δημάρχου του σχετικά με τις υφιστάμενες ανάγκες στη χωματερή και τα εργοτάξια του Δήμου που δεν μπορούσαν να καλυφθούν από τις σταθερές τηλεφωνικές συνδέσεις. Με τα δεδομένα αυτά, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι η συνολική δαπάνη των 1.545.038 δρχ. (4.534,23 ευρώ) που καταβλήθηκε με τα προαναφερόμενα χρηματικά εντάλματα δεν είναι νόμιμη, αφού αυτή δεν προβλεπόταν από γενική ή ειδική διάταξη νόμου, ούτε δύναται να θεωρηθεί ότι εξυπηρετούσε αδήριτες υπηρεσιακές ανάγκες του Δήμου που δεν μπορούσαν να καλυφθούν με τη χρήση σταθερής τηλεφωνίας, καθόσον από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι στο Δήμο συνέτρεχαν ειδικές περιστάσεις που επέβαλαν τη χρήση κινητών τηλεφώνων, ούτε εξάλλου προκύπτει η ταυτότητα των προσώπων που έκαναν χρήση των τηλεφώνων αυτών. Ακολούθως, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση απορρίφθηκε ως αβάσιμος ο προβληθείς κατ' έφεση ισχυρισμός περί της αναγκαιότητας χρήσης κινητών τηλεφώνων, ειδικά από τον προϊστάμενο εκτέλεσης έργων και από τον υπεύθυνο της χωματερής. Ως αβάσιμος

απορρίφθηκε και ο ισχυρισμός των τότε εκκαλούντων και ήδη αναιρεσειόντων ότι η νομιμότητα της δαπάνης αυτής συνάγεται από το γεγονός ότι με το άρθρο 17 παρ. 8 του μεταγενέστερου ν. 3491/2006 προβλέπεται η χορήγηση συσκευών κινητής τηλεφωνίας στους προϊσταμένους οργανικών μονάδων, με την αιτιολογία ότι ο ν. 3491/2006 δεν έχει αναδρομική ισχύ. Περαιτέρω, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε ότι η ως άνω δαπάνη δεν νομιμοποιείται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 26 του ν. 3274/2004, όπως αυτές ερμηνεύτηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006, καθόσον δεν συντρέχει η υπό στοιχείο α' προϋπόθεση που πρέπει να πληρούται για την υπαγωγή στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω διατάξεων, ήτοι η εν λόγω δαπάνη δεν προβλέπεται από διάταξη νόμου, ούτε μπορεί να θεωρηθεί ως λειτουργική. Με βάση τις παραδοχές αυτές το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι η πληρωμή της ανωτέρω μη νόμιμη δαπάνης, συνολικού ποσού 1.545.038 δρχ. (4.534,23 ευρώ) συνιστά έλλειμμα στη διαχείριση του Δήμου ..., για την αναπλήρωση του οποίου ευθύνονται, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, οι ήδη αναιρεσειόντες, οι οποίοι νομίμως και με πλήρη αιτιολογία καταλογίστηκαν με την 474/30.11.2006 πράξη Β' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αφού υπέχουν, ως εκ των αρμοδιοτήτων και των διαχειριστικών ενεργειών που συνδέονται με τη θέση τους, ευθύνη υπολόγου Ο.Τ.Α.. Σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στις σκέψεις 4 και 8.Α της παρούσας, οι ανωτέρω κρίσεις του δικάσαντος Τμήματος είναι ορθές και, συνεπώς, ο λόγος αναίρεσης κατά τον οποίο, κατ' ασφαλή ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή των νομιμοποιητικών διατάξεων των άρθρων 26 του ν. 3274/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006 και με πλημμελή αιτιολογία κρίθηκε ότι η επίμαχη δαπάνη δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής τους, είναι αβάσιμος

και απορριπτέος. Εξάλλου, στο μέτρο που οι σχετικώς προβαλλόμενοι ισχυρισμοί των αναιρεσειόντων πλήττουν την, μη υποκείμενη σε αναιρετικό έλεγχο, εκτίμηση των αποδείξεων από το δικάσαν Τμήμα σχετικά με τη συνδρομή ειδικών περιστάσεων που κατέστησαν αναγκαία τη χρήση κινητών τηλεφώνων και την ταυτότητα των προσώπων που έκαναν χρήση των τηλεφώνων αυτών, είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι.

9.Α. Ο ισχύων κατά τον κρίσιμο χρόνο Κώδικας "περί καταστάσεως προσωπικού οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως", που κυρώθηκε με το άρθρο μόνο του ν. 1188 της 29/30.7.1981 (Α' 204), ορίζει στο άρθρο 245, υπό τον τίτλο «Δικηγόροι δήμων και ιδρυμάτων», ότι: «1. Αι θέσεις των επί μηνιαία αντιμισθία δικηγόρων των δήμων και ιδρυμάτων αυτών συνιστώνται διά του οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας. Η πρόσληψις ενεργείται δι' αποφάσεως του αρμοδίου προς διορισμόν οργάνου του οικείου ΟΤΑ, οι δε προσλαμβανόμενοι συνδέονται μετά του οικείου οργανισμού διά σχέσεως εντολής. 2. ...» και στο άρθρο 246, υπό τον τίτλο «Αντιμισθία», ότι: «Αι διατάξεις του Νόμου 1093/1980 "περί τροποποιήσεως διατάξεων του Κώδικος περί Δικηγόρων (Ν.Δ. 3026/1954) και άλλων τινών διατάξεων", εφαρμόζονται και επί των επί μηνιαία αντιμισθία δικηγόρων των ΟΤΑ». Περαιτέρω, στο άρθρο 111 παρ. 2 περ. ι' του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο π.δ. 410/1995 «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο νόμου, με τίτλο "Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας", των ισχυουσών διατάξεων του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν» (Α' 231) ορίζεται ότι: «Η Δημαρχιακή Επιτροπή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α) ... ι) αποφασίζει για την πρόσληψη πληρεξουσίου δικηγόρου και για την ανάκληση της πληρεξουσιότητάς του, σε όσους δήμους

είτε δεν έχουν προσληφθεί δικηγόροι, με μηνιαία αμοιβή είτε αυτοί που έχουν προσληφθεί δεν έχουν δικαίωμα να παρίστανται σε ανώτατα δικαστήρια. Επίσης, αποφασίζει για την παροχή εντολής μόνο κατά υπόθεση δικαστική ή εξώδικη και για την παροχή γνωμοδοτήσεων και μόνο στους δήμους που δεν δικαιούνται να προσλάβουν δικηγόρους με μηνιαία αντιμισθία κατά το άρθρο 245 του Ν.1188/1981. Η αμοιβή των δικηγόρων αυτών στην τελευταία αυτή περίπτωση ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα των δικηγόρων, όπως ισχύουν κάθε φορά με βάση πίνακα αμοιβών που ελέγχεται ως προς το κανονικό των αμοιβών και θεωρείται από τον πρόεδρο του δικηγορικού συλλόγου στον οποίο ανήκει ο δικηγόρος ή με τελεσίδικη απόφαση του αρμόδιου δικαστηρίου», ενώ στο άρθρο 307 του ίδιου ως άνω π.δ. ορίζεται ότι: «1. Οι πληρεξούσιοι δικηγόροι που διορίζονται από δήμο ή κοινότητα αμείβονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα περί δικηγόρων που ισχύουν κάθε φορά ...». Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, είναι επιτρεπτή, κατ' εξαίρεση, η ανάθεση σε ιδιώτη δικηγόρο του δικαστικού ή εξώδικου χειρισμού υποθέσεων Δήμου, προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματική προστασία των συμφερόντων του, όταν συντρέχει αντικειμενική αδυναμία κάλυψης των σχετικών αναγκών του είτε διότι δεν έχουν συσταθεί με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας του θέσεις δικηγόρων με μηνιαία αντιμισθία ή οι υφιστάμενες θέσεις δεν είναι επαρκώς στελεχωμένες, είτε διότι οι υπηρετούντες με σχέση έμμισθης εντολής δικηγόροι αδυνατούν να αναλάβουν τη διεκπεραίωση των υποθέσεων αυτών, λόγω συνδρομής κωλύματος στο πρόσωπό τους (πρβλ. Ολομ. ΕλΣ 725/2011). Στις προαναφερόμενες περιπτώσεις οφείλεται στον δικηγόρο η ελάχιστη δικηγορική αμοιβή που προβλέπεται για κάθε παρεχόμενη νομική υπηρεσία από

τον κυρωθέντα με το άρθρο πρώτο του ν.δ/τος 3026/1954 (Α' 235) "Κώδικα περί Δικηγόρων" και τις εκδοθείσες δυνάμει της εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου 7 παρ. 2 του ν. 2753/1999 (Α' 249) κοινές υπουργικές αποφάσεις. Εάν όμως η ανατιθέμενη στον δικηγόρο υπόθεση έχει μείζονα σημασία ή είναι ιδιαίτερος σοβαρή, δύναται να συμφωνηθεί ειδικώς, πριν από την ανάθεση, υψηλότερη αμοιβή μη υπερβαίνουσα τα κατά περίπτωση εύλογα όρια, σύμφωνα και με την αρχή της οικονομικότητας ως μερικότερης εκδήλωσης της γενικής αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, η καταβολή της οποίας μπορεί να χαρακτηριστεί ως λειτουργική δαπάνη που συντελεί στην αποτελεσματικότερη υπεράσπιση των συμφερόντων του Δήμου και στην εκπλήρωση των σκοπών του.

9.Β. Στην υπό κρίση υπόθεση, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το δικάσαν Τμήμα, κατά την αναιρετικά ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, δέχθηκε τα ακόλουθα: Με την 298/22.11.2000 απόφαση της Δημορχιακής Επιτροπής του Δήμου ... εξουσιοδοτήθηκε η δικηγόρος Αθηνών Μαρία Θεοκλή Ασημακοπούλου να παρασταθεί και να εκπροσωπήσει τον Δήμο ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου ... (Ε' Τμήμα), κατά τη δικάσιμο της 14.12.2000 ή οποιαδήποτε άλλη μετ' αναβολή δικάσιμο, στη συζήτηση α) της αίτησης ακυρώσεως της και της κατά του Υπουργείου Εσωτερικών και του Δήμου ... και β) της αίτησης ακυρώσεως της ... συζ. το γένος κατά του Υπουργείου Εσωτερικών και του Δήμου ..., να αποκρούσει τις πιο πάνω αιτήσεις και να υποστηρίξει τα συμφέροντα του Δήμου. Για την πληρωμή της ανωτέρω δικηγόρου εκδόθηκε το ..., οικονομικού έτους 2000, χρηματικό ένταλμα του Δήμου ..., με το οποίο

καταβλήθηκε σ' αυτήν το ποσό των 350.000 δρχ.. Για τις νομικές υπηρεσίες που προσέφερε η εν λόγω δικηγόρος υπέβαλε την .../7.12.2000 απόδειξη παροχής υπηρεσιών ποσού 350.000 δρχ., όμως δεν συνέταξε ούτε υπέβαλε στον Δήμο πίνακα αμοιβών, σύμφωνα με το άρθρο 111 παρ. 2 περ. ι' του π.δ. 410/1995, θεωρημένο από τον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, ούτε προσκομίστηκε σχετικός πίνακας, παρότι ζητήθηκε με το σχετικό αριθμ. .../2003 Φ.Μ.Ε., το οποίο της επιδόθηκε νομίμως. Ακολούθως, με την εκκληθείσα καταλογιστική πράξη του Β' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου η δαπάνη αυτή κρίθηκε ως μη νόμιμη, με την αιτιολογία ότι ο προσδιορισμός της αμοιβής στο ύψος των 350.000 δραχμών (1.027,15 ευρώ) δεν στηρίζεται σε πίνακα αμοιβής, ούτε σε τελεσίδικη απόφαση, όπως απαιτείται από την ως άνω διάταξη του άρθρου 111 του π.δ. 410/1995. Με τα δεδομένα αυτά το δικάσαν Τμήμα, μεταβάλλοντας την αιτιολογία του καταλογισμού (βλ. άρθρο 49 π.δ/τος 1225/1981), έκρινε ότι η ανωτέρω δαπάνη, κατά το μέρος που υπερβαίνει την ελάχιστη νόμιμη αμοιβή των 80.000 δρχ. που προβλέπεται για την παράσταση και την κατάθεση υπομνήματος σε δύο αιτήσεις ακυρώσεως ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου $[(30.000 + 10.000) \times 2 = 80.000]$, είναι μη νόμιμη, ενώ δεν προκύπτει ότι πριν από τη διενέργειά της συμφωνήθηκε ειδικά η καταβολή μεγαλύτερης αμοιβής, λόγω της ιδιαίτερης σοβαρότητας των ανατεθεισών υποθέσεων. Εξάλλου, απορρίφθηκε ως αβάσιμος ο προβληθείς κατ' έφεση οψιγενής ισχυρισμός ότι οι συγκεκριμένες υποθέσεις ήταν μείζονος σημασίας, με την αιτιολογία ότι από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ο λόγος για τον οποίο οι συγκεκριμένες υποθέσεις θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ιδιαίτερα σημαντικές για τα συμφέροντα του δήμου, ούτε αποδεικνύεται ότι η

δικηγόρος που τις χειρίστηκε διέθετε εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρία. Περαιτέρω, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι η ως άνω δαπάνη δεν εμπίπτει σε αυτές που νομιμοποιήθηκαν με τα άρθρα 26 του ν. 3274/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006, διότι η πληρωμή από τον Δήμο αμοιβής δικηγόρου, καθ' υπέρβαση του ελάχιστου νόμιμου ορίου, δεν προβλέπεται ως είδος δαπάνης, ενώ, σε κάθε περίπτωση, με την υπέρβαση των ελάχιστων νόμιμων ορίων αμοιβής, χωρίς μάλιστα να έχει προηγηθεί σχετική συμφωνία για καταβολή υψηλότερης αμοιβής λόγω της ιδιαιτερότητας ή της σοβαρότητας των συγκεκριμένων υποθέσεων, δεν αποδεικνύεται η εξυπηρέτηση λειτουργικής ανάγκης του Δήμου. Κατόπιν τούτων, κατά την κρίση του Τμήματος, η καταβολή της ως άνω δαπάνης, κατά το υπερβάλλον τμήμα αυτής των 270.000 (350.000 – 80.000) δρχ. (792,37 ευρώ), συνιστά έλλειμμα στη διαχείριση του Δήμου ... του οικονομικού έτους 2000, για την αποκατάσταση του οποίου ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον οι ήδη αναιρεσείοντες, οι οποίοι νομίμως καταλογίστηκαν με την προαναφερόμενη πράξη του Β' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στις σκέψεις 4 και 9.Α της παρούσας, ορθώς έκρινε το δικάσαν Τμήμα ότι η δαπάνη που αντιστοιχεί σε δικηγορική αμοιβή καταβληθείσα καθ' υπέρβαση των ελάχιστων νόμιμων ορίων, όπως αυτά ίσχυαν κατά τον χρόνο διενέργειάς της και δεν αμφισβητούνται με την υπό κρίση αίτηση, δεν υπάγεται στο ρυθμιστικό πεδίο των νομιμοποιητικών διατάξεων του άρθρου 26 του ν. 3274/2004, όπως αυτές ερμηνεύτηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006, καθόσον δεν συντρέχει η πρώτη από τις προϋποθέσεις που τάσσεται από αυτές και, ειδικότερα, η σχετική δαπάνη δεν έχει νόμιμο έρεισμα, ούτε δύναται να

χαρακτηριστεί ως λειτουργική με βάση τις περιστάσεις της προκειμένης περίπτωσης που αναφέρονται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Επομένως, ο περί του αντιθέτου λόγος αναίρεσης είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

10.Α. Στο άρθρο 37 παρ. 1 του του ν. 3801/2009 «Ρυθμίσεις θεμάτων προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου και άλλες διατάξεις οργάνωσης και λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης» (Α' 163) ορίζεται ότι: «Το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατά την εκδίκαση του ένδικου μέσου της έφεσης ενώπιον των Τμημάτων του, καθώς και κατά την εκδίκαση του ένδικου μέσου της αίτησης αναίρεσης ενώπιον της Ολομέλειάς του, σε υποθέσεις από καταλογιστικές πράξεις, που εκδόθηκαν από οποιαδήποτε αιτία σε βάρος των αιρετών οργάνων Δήμων και Κοινοτήτων ή σε βάρος υπαλλήλων της οικονομικής διαχείρισης τούτων, ... από Υπουργούς ή από μονομελή ή συλλογικά όργανα της Διοίκησης ή από όργανα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και αναφέρονται σε χρονικό διάστημα μέχρι 1.7.2005, μπορεί αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση του βαρυνομένου με τον καταλογισμό, που υποβάλλεται με το δικόγραφο του ένδικου μέσου ή των προσθέτων λόγων αυτού, να μειώσει το ποσό του καταλογισμού ως το ένα δέκατο του καταλογισθέντος ποσού, καθώς και να απαλλάξει τον υπαίτιο από τις προσαυξήσεις ή τόκους επί του καταλογισθέντος κεφαλαίου και αν ακόμη υφίσταται ελαφρά αμέλεια αυτού. Για την πιο πάνω μείωση ή απαλλαγή το Δικαστήριο συνεκτιμά το βαθμό της υπαιτιότητας του καταλογισθέντος, την προσωπική και οικογενειακή οικονομική του κατάσταση, τη βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, τις συνθήκες τέλεσής της και το επελθόν από αυτή αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει, επίσης, τον καταλογισθέντα από το συνολικό ποσό του

καταλογισμού, αν κρίνει ότι συνέτρεχε στο πρόσωπο του καταλογισθέντος συγγνωστή πλάνη για το δημιουργηθέν έλλειμμα ...». Με τις ανωτέρω διατάξεις παρέχεται η ευχέρεια στους δικαστικούς σχηματισμούς του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά την εκδίκαση διαφορών από καταλογιστικές πράξεις, οι οποίες έχουν εκδοθεί σε βάρος αιρετού οργάνου ή υπαλλήλου της οικονομικής διαχείρισης πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. και αφορούν ελλείμματα που δημιουργήθηκαν μέχρι την 1.7.2005, να απαλλάξουν τον καταλογισθέντα, αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτησή του, από το συνολικό ποσό του καταλογισμού, εάν κρίνουν ότι στο πρόσωπό του συνέτρεχε συγγνωστή πλάνη ως προς τη δημιουργία του ελλείματος. Συγγνωστή πλάνη συντρέχει όταν ο καταλογισθείς όχι μόνο αγνοούσε, αλλά και δεν μπορούσε να γνωρίζει τον μη νόμιμο χαρακτήρα των πράξεών του, έστω και αν κατέβαλε την προσήκουσα επιμέλεια και προσοχή, ενόψει των πνευματικών δυνατοτήτων και επαγγελματικών δεδομένων του. Επίσης, το Δικαστήριο δύναται στις ως άνω διαφορές να μειώσει το ποσό του καταλογισμού μέχρι το ένα δέκατο (1/10) της οφειλής, καθώς και να απαλλάξει τον καταλογισθέντα από επιβληθείσες προσαυξήσεις ή τόκους, κατόπιν συνεκτίμησης του βαθμού υπαιτιότητας του καταλογισθέντος, της προσωπικής και οικογενειακής οικονομικής του κατάστασης, της βαρύτητας της δημοσιονομικής παράβασης, των συνθηκών υπό τις οποίες τελέστηκε και του επελθόντος από αυτή αποτελέσματος. Με τις διατάξεις αυτές ο κοινός νομοθέτης πραγματώνει τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, θέτοντας κατ' ουσίαν τα κριτήρια εφαρμογής της, υπό την έννοια ότι το ύψος του επιβαλλόμενου μέτρου (καταλογισμός) δεν συνδέεται αναγκαίως μόνο με το ύψος του διαπιστωθέντος ελλείματος, αλλά

συνεκτιμώνται και οι συντρέχουσες σε εκάστη περίπτωση περιστάσεις που καθορίζονται στον νόμο (Ολομ. ΕλΣ 4689/2013, 1808, 1810/2014, 1756/2015).

10.B. Στην υπό κρίση υπόθεση, το δικάσαν Τμήμα λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το επιβληθέν σε βάρος των εκκαλούντων και ήδη αναιρεσειόντων αρχικό ποσό του καταλογισμού, συνολικού ύψους 833.502,96 ευρώ, μειώθηκε μετά την αφαίρεση των ποσών που κρίθηκε ότι δεν καταλογίστηκαν νομίμως σε βάρος τους, και ότι με την 474/2006 καταλογιστική πράξη του Β' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν επιβλήθηκαν προσαυξήσεις στο καταλογισθέν ποσό, αφού συνεκτίμησε την έκταση και τη σοβαρότητα των δημοσιονομικών παραβάσεων στις οποίες υπέπεσαν οι ήδη αναιρεσειόντες, καθώς και τη συνδρομή στο πρόσωπό τους τουλάχιστον ελαφράς αμέλειας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, έκρινε ότι δεν συντρέχει περίπτωση απαλλαγής τους από το ποσό του καταλογισμού, αλλά μείωσής του, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 37 του ν. 3801/2009, ως εξής: κατά το ένα δεύτερο (1/2) για όλες τις δαπάνες, πλην αυτής που αφορούσε στα τέλη συνδιαλέξεων κινητής τηλεφωνία (βλ. σκέψη 8), που έκρινε ότι πρέπει να μειωθεί κατά το ένα τρίτο (1/3). Ειδικότερα, η αναφερόμενη στη σκέψη 5 της παρούσας δαπάνη ανήλθε σε 94.487,89 ευρώ, η αναφερόμενη στη σκέψη 6 σε 1.272,63 ευρώ, η αναφερόμενη στη σκέψη 7 σε 880,41, ευρώ, η αναφερόμενη στη σκέψη 8 σε 1.511,41 ευρώ και η αναφερόμενη στη σκέψη 9 σε 396,18 ευρώ. Κατόπιν τούτου, μεταρρυθμίσθηκε η εκκληθείσα πράξη του Β' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου και περιορίστηκε το καταλογισθέν, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, σε βάρος των ήδη αναιρεσειόντων ποσό σε 98.548,52 (94.487,89 + 1.272,63 + 880,41 + 1.511,41 + 396,18) ευρώ.

10.Γ. Με τα δεδομένα αυτά, τυγχάνει απορριπτέος ο δεύτερος λόγος αναίρεσης, με τον οποίο προβάλλεται ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009 και με ανεπαρκή αιτιολογία απορρίφθηκε το αίτημα των αναιρεσειόντων για απαλλαγή τους από τον καταλογισμό λόγω συγγνωστής πλάνης και, επικουρικά, για μείωση του ποσού του καταλογισμού στο ένα δέκατο (1/10) του καταλογισθέντος ποσού, ζητείται δε, σε περίπτωση απόρριψης του λόγου αυτού κατά την κύρια βάση του, να μειωθεί ο καταλογισμός στο ένα δέκατο (1/10) του τελικώς καταλογισθέντος με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ποσού (98.548,52 ευρώ). Ειδικότερα, ενόψει των αναιρετικά ανέλεγκτων ουσιαστικών παραδοχών του δικάσαντος Τμήματος που προπαρατέθηκαν κατά την εξέταση της νομιμότητας των επιμέρους δαπανών και δοθέντος ότι οι ήδη αναιρεσειόντες, λόγω της ιδιότητάς τους και των κατά νόμο αρμοδιοτήτων και υπηρεσιακών τους καθηκόντων, όφειλαν και μπορούσαν να γνωρίζουν ότι δεν ήταν νόμιμη η πληρωμή των ένδικων δαπανών, ορθώς κρίθηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι δεν συνέτρεχε συγγνωστή πλάνη στο πρόσωπό τους ως προς τη δημιουργία του διαπιστωθέντος και καταλογισθέντος ελλείμματος, απορριπτομένων ως αβάσιμων των περί του αντιθέτου ισχυρισμών αυτών. Περαιτέρω, ο προαναφερόμενος λόγος αναίρεσης, κατά το επικουρικό προβαλλόμενο σκέλος του που αφορά στη μείωση του ποσού του καταλογισμού στο ένα δέκατο (1/10) του τελικώς καταλογισθέντος ποσού ύψους 98.548,52 ευρώ, κατ' ορθή εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009, με τις οποίες πραγματώνεται η συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας (βλ. σκέψη 10.Α), παρίσταται πλέον αλυσιτελής. Τούτο,

διότι το μειωθέν με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση βάσει των προαναφερόμενων διατάξεων ποσό του καταλογισμού (98.548,52 ευρώ), όπως αυτό διαμορφώνεται μετά την αφαίρεση του ποσού των 94.487,89 ευρώ, που αντιστοιχεί στη μειωθείσα κατά το ένα δεύτερο (1/2) δαπάνη καταβολής σε χρήμα της αξίας των οφειλόμενων σε υπαλλήλους του Δήμου ... ειδών ατομικής προστασίας (ένδυσης, υπόδησης, γάλακτος και σαπουνιού), η οποία (δαπάνη) κρίθηκε ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των νομιμοποιητικών διατάξεων των άρθρων 26 του ν. 3274/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006 (βλ. σκέψη 5.Δ της παρούσας), περιορίζεται πλέον σε 4.060,63 (1.272,63 + 880,41 + 1.511,41 + 396,18) ευρώ, με συνέπεια η εκ του λόγου αυτού επελθούσα μείωσή του να είναι μεγαλύτερη από το ένα δέκατο (1/10) του καταλογισθέντος ποσού.

11. Με τον τρίτο λόγο αναίρεσης προβάλλεται ότι, κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, το δικάσαν δικαστήριο δεν απάντησε στον, νομίμως προβληθέντα με το δικόγραφο πρόσθετων λόγων έφεσης, ουσιώδη ισχυρισμό των ήδη αναιρεσειόντων περί αδικαιολόγητου πλουτισμού του Δήμου ... σε βάρος της περιουσίας τους (άρθρο 904 Α.Κ.). Για τη θεμελίωση του ισχυρισμού αυτού είχε προβληθεί ειδικότερα ότι τα επιμέρους ποσά του καταλογισμού αντιστοιχούν σε «πραγματικές δαπάνες και επομένως οι πληρωμές βάσει αυτών ήσαν πραγματικές και όχι εικονικές, ο δήμος δε αποκόμισε αντίστοιχο όφελος». Ο ανωτέρω λόγος αναίρεσης είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι ο εν λόγω ισχυρισμός προβλήθηκε αορίστως ενώπιον του Τμήματος και, συνεπώς, δεν έχρηζε ειδικής αντιμετώπισης. Τούτο, διότι οι ήδη αναιρεσειόντες, οι οποίοι έφεραν και το βάρος επίκλησης και απόδειξης της συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου 904 Α.Κ. για τη θεμελίωση του

ισχυρισμού τους (βλ. άρθρα 53 παρ. 1 περ. β' και 96 παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981), δεν επικαλέστηκαν κατά τρόπο ειδικό και συγκεκριμένο τα στοιχεία του πραγματικού της αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού, που είναι: α) ο πλουτισμός του υπέρ ου ο καταλογισμός Δήμου, β) η επέλευση του πλουτισμού από την περιουσία ή με ζημία των εκκαλούντων και ήδη αναιρεσειόντων, δηλαδή η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ πλουτισμού και ζημίας και γ) η έλλειψη νόμιμης αιτίας, που καθιστά τη διατήρηση του πλουτισμού αδικαιολόγητη. Ειδικότερα, εφόσον δεν εκτέθηκε με σαφήνεια και πληρότητα ενώπιον του δικάσαντος Τμήματος σε τι συνίσταται η περιουσιακή ωφέλεια του Δήμου, η αιτία για την οποία έγινε η περιουσιακή μετακίνηση και επήλθε ο πλουτισμός του, καθώς και τα περιστατικά που είχαν ως συνέπεια την ανυπαρξία ή την ελαττωματικότητα της αιτίας αυτής για εκάστη δαπάνη, τα οποία αποτελούν αναγκαία στοιχεία για το ορισμένο του σχετικού ισχυρισμού, αυτός (ισχυρισμός) ετύγχανε απαράδεκτος λόγω αοριστίας του περιεχομένου του (σχετ. Α.Π. 1064/2010, 1057/2011, 1664/2013).

12. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η ένδικη αίτηση, να αναιρεθεί η 2507/2013 απόφαση του VII Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά το κεφάλαιο αυτής που αφορά στον καταλογισμό των αναιρεσειόντων με το ποσό των 94.487,89 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στη δαπάνη καταβολής σε χρήμα της αξίας ειδών ατομικής προστασίας (ένδυσης και υπόδησης γάλακτος, σαπουνιού) οφειλομένων σε υπαλλήλους του Δήμου ... (βλ. σκέψεις 5.Δ και 5.Ε της παρούσας) και, κατά μερική παραδοχή της έφεσης των ήδη αναιρεσειόντων, πρέπει να μεταρρυθμιστεί ως προς την εν λόγω δαπάνη η 474/2006 καταλογιστική πράξη του Β' Κλιμακίου του Ελεγκτικού

Συνεδρίου και να περιοριστεί το καταλογισθέν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον σε βάρος των ανωτέρω ποσό σε 4.060,63 ευρώ. Μετά την εν μέρει παραδοχή της αναίρεσης, το Δικαστήριο κρίνει, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων, ότι πρέπει να διαταχθεί η απόδοση στους αναιρεσειόντες του παραβόλου που κατέβαλαν για την άσκησή της (άρθρο 73 παρ. 4 και 5 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013). Τέλος, τα δικαστικά έξοδα πρέπει να συμψηφισθούν μεταξύ των διαδίκων (βλ. άρθρο 275 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας σε συνδυασμό με το άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως αυτό ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται εν μέρει την αίτηση αναίρεσης.

Αναιρεί την 2507/2013 απόφαση του VII Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά το κεφάλαιο αυτής που αναφέρεται στο σκεπτικό.

Διατάσσει την απόδοση στους αναιρεσειόντες του παραβόλου αναίρεσης.

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων.

Διακρατεί την υπόθεση και τη δικάζει κατ' ουσία κατά το αναιρούμενο μέρος.

Δέχεται εν μέρει την έφεση κατά της 474/2006 καταλογιστικής πράξης του Β' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου και μεταρρυθμίζει την πράξη αυτή, σύμφωνα με όσα ειδικότερα διαλαμβάνονται στο σκεπτικό.

Περιορίζει το καταλογισθέν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον σε βάρος των ήδη αναιρεσειόντων ποσό σε 4.060,63 ευρώ.

Διατάσσει την απόδοση κατά το ήμισυ του παραβόλου έφεσης. Και

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα της κατ' έφεση δίκης μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 31 Ιανουαρίου 2018.

Η ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΖΟΥΜΑ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 6 Φεβρουαρίου 2019.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ